

Pokalbis apie alkoholį su būsimaisiais tėvais - nėščiujų priežiūros metodas

Tyrimo medžiaga gauta pagal Švedijos blaivybės organizacijų ir Vyskupo M. Valančiaus blaivystės sąjūdžio bendradarbiavimo programą „Baltijos šviesa - alkoholis ir nėštumas“, 1998 m.

Projekto vadovai
Kerstin Agnetum
Hjördis Högberg

Vykdytojai
Birgitta Wickberg

Atsakingoji darbuotoja
Margareta Hellgren

Nėščiųjų priežiūros ir ginekologijos skyrius
Moterų konsultacijų tinklas, Bohuslandstingas

1998 m. balandis

TURINYS

- 1 IŽANGA**
- 2 MEDŽIAGA IR METODAS**
  - 2.1 Tyrimo grupė**
  - 2.2 Medžiaga**
  - 2.3 Metodas**
    - 2.3.1 Apsilankymas dėl nėštumo nustatymo
    - 2.3.2 Užregistravimo pokalbis
    - 2.3.3 20-oji nėštumo savaitė
    - 2.3.4 32-oji nėštumo savaitė
- 3 REZULTATAI**
  - 3.1 Akušerės anketa**
    - 3.1.1 Pranešant apie nustatytą nėštumą
    - 3.1.2 Įtraukiant į nėščiųjų įskaitą
      - 3.1.2.1 Informacinis leidinys apie nėštumą ir alkoholį
      - 3.1.2.2 Alkoholio vartojimas ir jo toleravimas
      - 3.1.2.3 Kiti narkotikai
      - 3.1.2.4 Alkoholio vartojimas iki nėštumo
    - 3.1.3 Akušerės komentarai
    - 3.1.4 20-oji nėštumo savaitė
  - 3.2 1 anketa: Apklausos anketa**
    - 3.2.1 Alkoholio vartojimas
    - 3.2.2 Alkoholizmas giminėje
    - 3.2.3 Alkoholio vartojimas vienumoje ar draugijoje
    - 3.2.4 Alkoholio vartojimas paskutiniaisiais metais
  - 3.3 2 anketa: Įvertinimas**
    - 3.3.1 Informacija
    - 3.3.2 Pokalbis apie alkoholį
- 4 DISKUSIJA IR PROJEKTO ĮGYVENDINIMAS**
- 5 ŠALTINIAI**

1 IŽANGA

Visais laikais moterys žinojo, kad žalinga vartoti alkoholį nėštumo metu. Tai minima jau Senajame Testamente Teisėjų kn. 13:7. Tačiau ilgą laiką šios žinios Vakarų kultūroje buvo tarsi pamirštos. 1960-ųjų pabaigoje Prancūzijoje pastebėtas ryšys tarp alkoholio vartojimo ir vaisiaus sveikatos, o 8-ojo dešimtmečio pradžioje JAV aprašytas vaisiaus alkoholio sindromas, angl. sutrump. FAS (Jones & Smith, 1973). Pilnas sindromo pasireiškimas sudarytas iš trijų komponentų: lėtas iki- ir pogimdyminis vaisiaus augimas, įtaka centrinės nervų sistemos funkcijai ir įvairūs išoriniai apsigimimai, dažniausiai pasitaikantys veido ir galvos srityse. Be to, tokie kūdikiai dažniau gimsta su širdies, centrinės nervų sistemos ir lytinių organų ydomis. Olegird ir kt. (1979) duomenimis, Švedijoje vienas iš 600 naujagimių gimsta su sindromu FAS. Nėra žinoma, kiek vaikų turi dalinių šio sindromo požymių, tačiau spėjama, kad jų skaičius yra 1 iš 300. Nuo to laiko pradėta rašyti daug mokslinių darbų apie FAS ir kitus vaisių apsigimimus, susijusius su alkoholio vartojimu nėštumo metu. Šia tema paskelbta keletas tūkstančių straipsnių.

Remdamiesi švedų mokslininkų patirtimi (Olegird 1979; Larsson 1980, 1982) Socialinių reikalų departamentas ir Landstingų sąjunga 9-ojo dešimtmečio pradžioje nusprendė imtis aktyvių veiksmų, kurie padėtų sumažinti alkoholio vartojimą vaiko besilaukiančiose ir ką tik sulaukusiose šeimose. Reikėjo paruošti ir skleisti geriančiųjų nėščiųjų išaiškinimo ir priežiūros metodus. Kita svarbi sritis - pradėti bendradarbiavimą tarp moterų konsultacijų, socialinių tarnybų, psichiatrų ir vaikų sveikatos centrų. Jämtland ir Älvborg landstinguose įgyvendintas didelis projektas, skirtas darbui su alkoholiu piktnaudžiaujančiais tėvais.

Šis projektas parodė, kad norint pasiekti galutinį tikslą, t.y. sumažinti alkoholio vartojimą ir piktnaudžiavimą juo, moterų konsultacijų ir vaikų poliklinikų darbuotojai privalo integruoti savo patyrimą į medicininį švietimą bei psicho-sociologinę veiklą. Projektas patvirtino, kad profilaktinis darbas turi apimti tiek sveikos gyvensenos žmonių švietimo, tiek piktnaudžiavimo profilaktikos aspektus. Įgyvendinus projektą, skirtą tėvams alkoholikams, moterų konsultacijų ir vaikų poliklinikų personalas pradėjo daugiau dėmesio skirti savo pacientų gyvenimui, mėgindami išsiaiškinti, ar jiems nereikia paramos ir pagalbos. Projekte dalyvavę tėvai pradėjo kontroliuoti savo alkoholio suvartojimą ir tęsė diskusijas bei platino informaciją apie alkoholį ir nėštumą (Johansson & Mägi, 1985).

9-ojo dešimtmečio pradžioje Huddingės ligoninės Šeimos centras įsteigė priežiūros skyrių alkoholizmu sergančioms nėščiosioms. Skyriuje sukaupta patirtis paskelbta Harland knygoje (1996). Čia pasakojama apie įvairių narkotikų veikimą, apie nėštumo komplikacijas bei poveikį vaisiui ir naujagimiui, aprašoma, kaip su alkoholiu piktnaudžiaujančia nėščiąja dirba akušerės. Šiandien šis skyrius slaugo ir AIDS užsikrėtusias nėščiąsias.

Nors 9-ajame dešimtmetyje moterų konsultacijos ir vaikų gydytojai suaktyvino profilaktikos darbą, šio dešimtmečio pradžioje Socialinių reikalų departamentas gavo signalų, kad įgytas patyrimas pradeda nykti. Būtent todėl departamentas paruošė anketą, kuri buvo išsiuntinėta komunoms ir landstingams, prašant juos aprašyti, kokia veikla atliekama šioje srityje. Rezultatai buvo pritrenkiantys. Tik 10% anketą užpildžiusių respondentų paminėjo specialias priemones, kurios yra gana netolygiai paskirstytos po visą šalį („Narkomanija ir tėvystė“, 1993).

Norėdami sukaupiti įgytą patirtį, organizacija „Allmänna barnhuset“ ir Socialinių reikalų departamentas sušaukė Sättra Bruk konferenciją, kuri paruošė alkoholizmo profilaktikos motinos ir vaiko priežiūroje apžvalgą („Det är här det börjar...“ 1993).

Tęsiant konferencijos pradėtą darbą, 1993 m. Geteborge susikūrė slaugos tinklas, dirbantis nėštumo ir alkoholizmo klausimais. Jam priklausė įvairios sveikatingumo ir medicinos įstaigos. Jų darbas aprašytas studijoje „Nuo alkoholio priklausančių nėščiųjų slaugymo ištekliai Geteborge“ (Visuomenės sveikatos sekretoriatas, 1997). Bendradarbiavimo pasekmė - mokomoji medžiaga „Devyni svarbiausi gyvenimo mėnesiai - Alkoholis ir nėštumas“ (Strömland, Aronsson, 1996).

Socialinių reikalų departamento užsakymu paruošta apžvalga apie tarptautinę praktiką dirbe su alkoholiu ar narkotikais piktnaudžiaujančiomis nėščiomis moterimis (Allebäck & Nyberg, 1993). Sukaupti moksliniai pasiekimai leido padaryti išvadą, kad nėra tokio alkoholio kiekio, kurio suvartojimas nėštumo metu nekeltų jokios rizikos vaisiui.

Visuomenės sveikatos institutas per 1994-96 metus moterų ir vaikų priežiūroje didžiausią dėmesį skyrė alkoholizmo profilaktikai. Šios pastangos leido įgyvendinti projektą, skirtą tėvams alkoholikams Landvetter moterų konsultacijoje.

Jau ilgą laiką Landvetter moterų konsultacijoje alkoholizmo problemų turinčioms šeimoms (ir moterims, ir vyrams), kurios laukėsi vaikų, buvo teikiama papildoma parama. Galimybės imtis alkoholizmo profilaktikos atsirado po to, kai moterų konsultacijos vadovybė suteikė aktyvią paramą ir surengė apmokymus bei ėmėsi prižiūrėti atliekamą darbą. Be to, jau vyko seniau prasidėjęs bendradarbiavimas tarp alkoholikų rėmimo centro, kūdikių priežiūros grupės, suaugusių psichiatrinės poliklinikos ir socialinių tarnybų.

Projekto tikslas - paruošti ir išbandyti akušerių darbo su nėščiosiomis metoda, skirtą alkoholio vartojimo problemoms. Šis darbas nukreiptas ir į būsimą mamą, ir į tėvą. Jis apjungia sveikatingumo ir piktnaudžiavimo aspektus.

2 MEDŽIAGA IR METODAS

2.1 Tyrimo grupė

Darbas buvo atliekamas Landvetter moterų konsultacijoje. Į jį įtrauktos visos nėščiosios su jų partneriais, užsiregistravusios pas akušerę per laikotarpį nuo 95.04.01 iki 96.03.31.

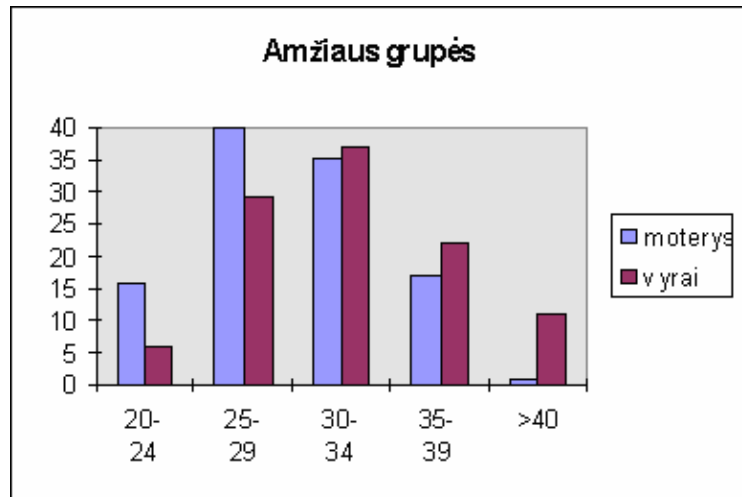
Landvetter yra Geteborgo priemiestis, kuriame gyvena maždaug 10 000 žmonių. Dauguma turi nuosavus namus arba namo dalį, ir tik nedaugelis nuomojasi butus daugiabučiuose namuose. Žmonės keliasi gyventi iš miesto į šį priemiestį sukūrę šeimas, dalis jų įsikuria vasarnamiuose.

Landvetter moterų konsultacijai tenkanti apylinkė yra labai mišri pagal socialinius ir ekonominius rodiklius. Čia gyvena ir miestą dirbti važinėjantys žmonės, oro uosto ir pramonės darbuotojai, aptarnavimo sferos personalas ir žemdirbiai.

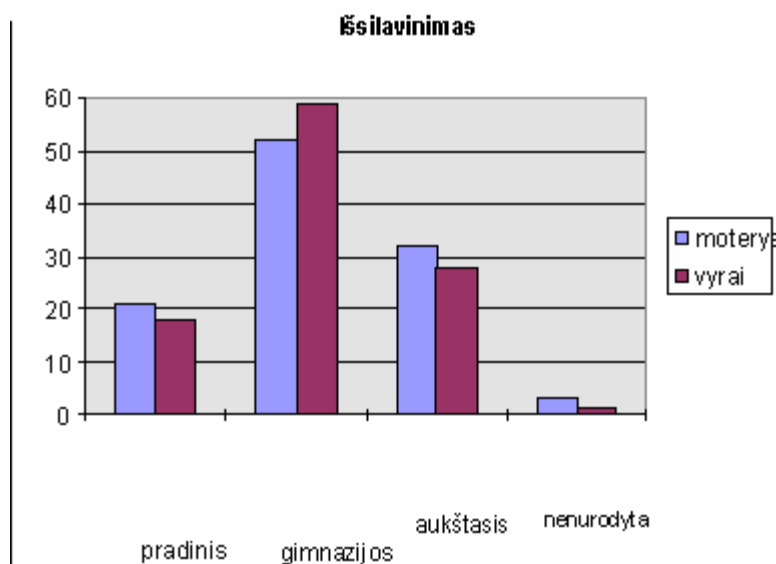
Projekte siūlyta dalyvauti visoms nėščiosioms (n=110) bei jų partneriams. Viena moteris buvo vieniša motina. Dvi moterys ir trys vyrai atsisakė dalyvauti. Iš likusių 108 moterų, 40 buvo pastojusios pirmą kartą, o 68 turėjo ne pirmą nėštumą. Iš 106 vyrų 37 vaiko laukėsi pirmą kartą, o 69 jau turėjo vaikų. Nepriklausomai nuo to, ar pora norėjo dalyvauti, visos gavo informacinių leidinių apie alkoholio poveikį.

Akušerių pokalbį vertino 103 moterys ir 98 vyrai. 3 moterys/poros nubyrejo dėl persileidimo, o 2 moterys/poros nutraukė dalyvavimą dėl to, kad teko gultis į ligoninę arba joms buvo reikalinga speciali nėščiųjų slauga. Vyrų skaičius sumažėjo dar trimis, nedalyvavusiais užregistravimo pokalbyje.

Dauguma būsimų tėvų buvo 25-34 metų amžiaus. Paauglių tėvų tarp dalyvių nebuvo.

Diagrama 1A. Studijoje dalyvavusių asmenų amžius. (N=108 moterys ir 106 vyrai).

Diagrama 1 B. Dalyvių išsilavinimo lygis. (N=108 moterys ir 106 vyrai).

Moterų ir vyrų išsilavinimo lygis gana vienodas. Maždaug pusė būsimų tėvų baigė gimnazijas (48% moterų ir 56% vyrų), trečdalis turėjo aukštąjį išsilavinimą (30% moterų ir 26% vyrų).

2.2 Medžiaga

Per nėštumo testą ir užregistravimo pokalbį visi būsimi tėvai žodžiu ir raštu informuoti apie alkoholį ir nėštumą. Raštu įteiktą informaciją sudarė knyga „Nėštumas ir alkoholis“ (Visuomenės sveikatos institutas). Joje pateikiamų faktų pagrindu vyko diskusijos apie alkoholį ir nėštumą.

Į dviejų tyrime naudotų anketų klausimus atsakė tėvai, o trečioji anketa sudarė akušerės ir tėvų pokalbio turinį.

Pirmoji tėvams skirta anketa pildoma užsiregistruojant moterų konsultacijoje. Joje pateikiami klausimai apie alkoholio vartojimą, gėrimo įpročius, alkoholizmą giminėje. Partneriai prašomi užpildyti anketą kiekvienas atskirai. Vėliau pokalbio metu aptariami jų atsakymai. Užkoduotos anketos buvo laikomos atskirai nuo pacientų registracijos knygos.

Iš karto po apsilankymo akušerė užrašydavo savo vertinimus apie pokalbio eigą bei pasižymėdavo tėvų nuomonę apie knygą. Akušerės anketoje ji įrašydavo informaciją apie poros ankstesnius ir dabartinius alkoholio vartojimo įpročius.

Antroji tėvų anketa pildoma 32-ąją nėštumo savaitę; joje klausinėjama apie tai, ką akušerė pasakojo apie alkoholį ir nėštumą. Apsilankymo moterų konsultacijoje metu poros paprašoma užpildyti šią anketą (kiekvienas pildo savarankiškai). Siekiant užtikrinti anonimiškumą, akušerė palikdavo tėvus vienus, kol šie pildydavo anketą. Po to ji paimdavo iš jų anketas, kurios būdavo įdėtos į užklijuotus vokus su kodais. Porai būdavo pasakoma, kad vokai bus atplėšiami tik po to, kai visos tyrime dalyvavusios moterys pagimdys vaikus. Toks sprendimas leido netrikdyti per nėštumą susiklostančių santykių tarp akušerės ir tėvų.

2.3 Metodas

2.3.1 Apsilankymas dėl nėštumo nustatymo

Visoms į konsultaciją skambinusioms moterims, kurios norėjo užsirašyti nėštumo testui, būdavo skiriamas artimiausias įmanomas laikas. Jos kviečiamos ateiti su savo partneriais. Tikslas - kuo anksčiau įtraukti į įskaitą nėščiąsias bei nuo pat pradžių leisti dalyvauti vyrui.

Kai porai būdavo pranešama apie nustatytą nėštumą, ji taip pat gaudavo informacinį lapą apie atliekamą tyrimą, kuriama pabrėžiama, kad dalyvavimas tyrime laisvanoriškas.

Nėštumo testas ramioje ir niekieno netrikdomoje aplinkoje vyko akušerės kabinete. Prieš paaiškėjant atsakymui akušerė paklausdavo: „Kaip jaustumėtės, jeigu sužinotumėte, kad laukiatės kūdikio?“. Tokiu būdu akušerė išsiaiškindavo, ar nėštumas pageidaujamas, ar ne, kokius jis sukelia jausmus. Kai moteriai/porai pranešama apie testo rezultatus, galima jos paklausinėti ir pakalbėti apie nėštumą. Akušerė trumpai papasakoja apie savo ir moterų konsultacijos funkcijas. Ir tik po to būdavo pradėdama kalba apie nėštumą ir alkoholį.

Akušerė pradėdavo klausdama poros, ką jie žino apie alkoholį ir nėštumą. Jų žinios būdavo pagilinamos, kai akušerė pateikdavo savo paruoštą informaciją. Pokalbyje nurodoma, kuo skiriasi dabartiniai moterų alkoholio vartojimo įpročiai nuo ankstesnių kartų. Akušerė paprašydavo, kad iki kito apsilankymo pora perskaitytų knygą „Alkoholis ir nėštumas“, itin atidžiai - skyrių apie ankstyvą nėštumą.

Nepriklausomai nuo to, kur atliktas nėštumo testas, t.y. moterų konsultacijoje ar kitur, visoms moterims/poroms pasiūloma pasikalbėti apie alkoholį ir nėštumą. Tokio pokalbio tikslas -

pažadinti susidomėjimą šiomis problemomis. Pokalbiai trunka nevienodai ilgai, nes viską nulemia būsimų tėvų poreikiai.

2.3.2 Užregistravimo pokalbis

Užregistravimo pokalbis, jeigu įmanoma, surengiamas 8-10 nėštumo savaitę ir vyksta per du susitikimus. Akušerė įtikina būsimus tėvus kartu apsilankyti konsultacijoje. Per užregistravimo pokalbį be persirgtų ligų užrašymo, daugiausia kalbama apie tai, ką turėtų žinoti besilaukianti kūdikio pora. Pokalbio metu akušerė kreipėsi tiek į būsimą mamą, tiek į tėvą. Pasakiusi apie rūkymo žalą vaisiui, akušerė perėjo prie nėštumo ir alkoholio temos.

Pokalbis apie alkoholį vyko tokia tvarka: Pora užpildė anketą (anketa 1), kurioje reikėjo atsakyti į klausimus apie savo alkoholio vartojimo įpročius paskutiniuosius metus, iki ir po pastojimo, apie alkoholizmą giminėje. Pokalbis vyko pagal tėvų pateiktus atsakymus. Jeigu giminėje yra alkoholikų, akušerė klausinėjo, ką jie apie tai galvoja. Tie vyrai ir moterys, kurių tėvai buvo stipriai geriantys, turėjo progą pasipasakoti, kaip jie patys užaugo. Dalyviams suteikta proga pasvarstyti apie savo vaikystę ir pamėginti save įsivaizduoti tėvų vietoje.

Pirmo susitikimo metu aptarti dalykai priminti kalbant apie knygą. Jeigu moteris ar vyras perskaitė ją, akušerė pasiūlė pakalbėti apie įsiminusius faktus. Po to buvo kalbama apie alkoholio vartojimą nėštumo pradžioje, jeigu tinka - ankstesnių nėštumų metu ar maitinant kūdikį krūtimi. Taip pat aptariama, kiek ir kaip alkoholį vartoja vyras. Antrasis užregistravimo susitikimas leidžia pasigilinti į alkoholio vartojimo problemas, jeigu, akušerės manymu, tai reikalinga.

Pokalbio apie alkoholį tikslas - išsiaiškinti poros alkoholio vartojimo įgūdžius ir požiūrį į alkoholį. Šis pokalbis leidžia akušerei planuoti savo tolimesnę darbą su pora.

2.3.3 20-oji nėštumo savaitė

Moteriai apsilankius konsultacijoje 20-ąją nėštumo savaitę kartais surengiamas trumpas pokalbis, kurio tikslas - priminti apie alkoholį ir nėštumą. Tačiau šie pokalbiai nebuvo nuosekliai atliekami su visais tyrimo dalyviais.

2.3.4 32-oji nėštumo savaitė

32-ąją nėštumo savaitę poros buvo paprašytos įvertinti pokalbį su akušere apie alkoholį nėštumo pradžioje (anketa 2). Tuomet poroms buvo pranešta, kad akušerė negalės sužinoti, kokią nuomonę pareiškė konkrečiai pora. Partneriai turėjo po vieną užpildyti anketą nesitardami tarpusavyje.

3 REZULTATAI

3.1 Akušerės anketa

Ši anketa buvo naudojama du kartus: kai pora atliko nėštumo nustatymo testą ir kai registravosi moterų konsultacijos įskaitoje.

3.1.1 Pranešant apie nustatytą nėštumą

Nėštumo testo rezultatai 83% būsimų tėvų konsultacijoje pranešami žodžiu. Tuo pat metu šios moterys/poros gauna pirmąją informaciją apie alkoholio žalą.

Toms poroms, kurios paskambino į konsultaciją, kad sužinotų rezultatus (15%) 6 akušerė pasiūlė pasikalbėti susitikus jos kabinete. 2% porų atveju nėra duomenų, kaip buvo pranešta apie nėštumą.

98% tyrimo dalyvių gavo knygą „Nėštumas ir alkoholis“. Viena pora nenorėjo imti knygos, o dar viena gavo ją vėliau.

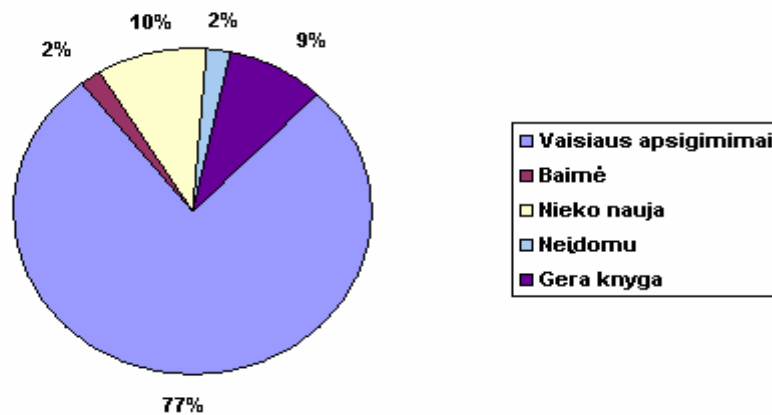
3.1.2 Įtraukiant į nėščiųjų įskaitą

3.1.2.1 Informacinis leidinys apie nėštumą ir alkoholį

Klausimas: *Ar jūs perskaitėte knygą „Nėštumas ir alkoholis“?*

Beveik visos moterys (92%) atsakė skaičiusios, o iš vyrų tai darė 63% respondentų.

Klausimas: *Kas jus labiausiai sudomino knygoje?*

Diagrama 2. Nuomonė apie knygą. (N=88 moterys ir 88 vyrai).

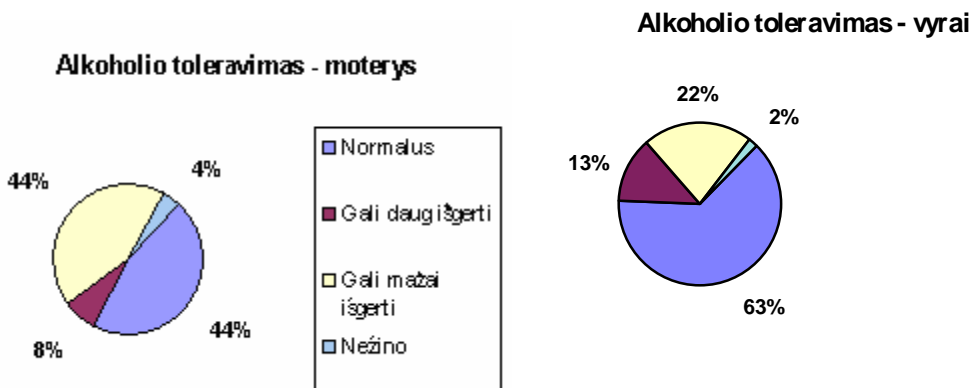
Trims ketvirtadaliams būsimų tėvų įdomiausia buvo skaityti apie vaisiaus apsigimimus, ir daugelis išiminė medžiagą apie nėštumo pradžioje vaisiui daromą žalą. Tik 2% apklaustųjų manė, kad knyga neįdomi. Tie, kuriems knyga patiko, ypač susidomėjo nuotraukomis ir paveikslėliais. Kai kuriuos knyga išgąsdino (2%), todėl akušerė galėjo išsklaidyti jų baimę ir pagilinti pokalbį.

3.1.2.2 Alkoholio vartojimas, jo toleravimas ir požiūris į savo išgėrinėjimą

Klausimas: *Ar vartojote alkoholį nėštumo pradžioje?*

Pusė būsimų mamų atsakė, kad vartojo alkoholį nėštumo pradžioje (52%). Atsakymai parodė, kokia svarbi yra informacija apie alkoholio žalą pirmosiomis nėštumo savaitėmis. Anketoje nebuvo patikslinta, ką reiškia nėštumo pradžia. Šis klausimas turėjo paskatinti moterį sunerimti ir pakalbėti šia tema.

Klausimas: *Ar jūs toleruojate alkoholi?*

Diagrama 3: Alkoholio toleravimas (poros vertinimu) (N=101 moteris ir 90 vyrų).

Beveik pusė moterų (47%) ir pusė vyrų (63%) manė, kad jie normaliai toleruoja alkoholi, ir 8% moterų bei 13% vyrų sakėsi gali išgerti didelį kiekį alkoholio. Beveik trečdalis moterų (41%) ir penktadalis vyrų (22%) atsakė, kad jie toleruoja tik nedidelį kiekį alkoholio.

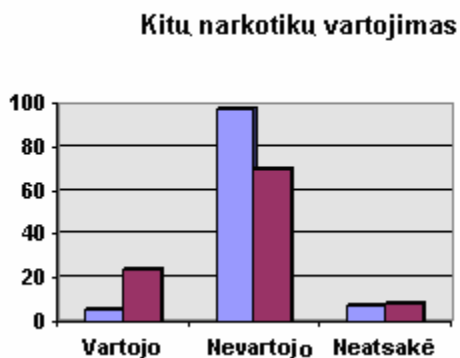
Klausimas: *Ar jūs patenkintas tuo, kiek suvartojate alkoholio?* (N=102 moterys ir 95 vyrai).

Beveik visos iš šį klausimą atsakiusios moterys (99%) buvo patenkintos savo alkoholio vartojimu. Viena moteris, kuri nerimavo dėl to, kiek ji vartojo alkoholio, gana daug gėrė prieš pastodama, tačiau nėštumo pradžioje ji visiškai nevartojo alkoholio. Ji perskaitė visą knygą ir susidomėjo vaisiaus apsigimimais. Be to, ji prisipažino, kad ją gerokai paveikė pokalbis su akušere.

Tarp vyrų 95% apklaustųjų buvo patenkinti tuo, kiek jie vartoja alkoholio, ir 5% nepatenkinti.

3.1.2.3 Kiti narkotikai

Klausimas: *Ar esate vartoję kitokių narkotikų?*

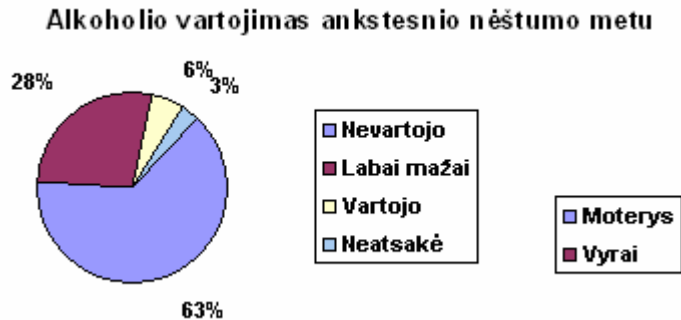

Diagrama 4: Kitų narkotikų vartojimas (N=102 moterys ir 94 vyrai; neatsakė 6 moterys ir 12 vyrų).

Ketvirtadalis vyrų (26%) buvo pabandę vartoti kitus narkotikus. Tarp moterų šis skaičius gerokai mažesnis - tik 5%.

3.1.2.4 Alkoholio vartojimas iki nėštumo

Klausimas: *Kiek jūs vartojote alkoholio per ankstesnį nėštumą ir žindymo metu?*

Diagrama 5. Alkoholio vartojimas ankstesnių nėštumų metu (N=66 moterys).

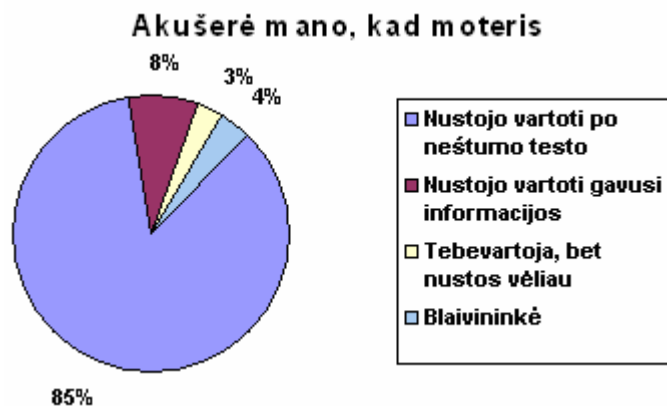
65% pakartotinai pastojusių moterų ankstesnių nėštumų metu ir maitindamos krūtimi visai negėrė alkoholio, 28% gėrė labai mažai (pvz., kartais lengvo alaus), 6% atsakė, kad jos vartojo alkoholį ir 3% nepateikė jokio atsakymo.

3.1.3 Akušerės komentarai

Porai išėjus, akušerė užsirašydavo savo išpūdžius iš pokalbio bei savo susidarytą nuomonę apie poros alkoholio vartojimo įpročius.

Akušerei pasirodė, kad tik viena moteris aiškiai nesidomėjo tuo, apie ką buvo kalbama. Pokalbis su ja įvertintas kaip sunkus. Taip pat sunkiai pokalbis vyko su dviem iš atėjusių vyrų, tačiau vis dėlto jie kalbėjo tiesiai ir sąžiningai. Keturi vyrai, akušerės nuomone, nesidomėjo pokalbio tema, o vienas viską neigė ir pyko. Penkių porų atveju pokalbis vyko sunkiai dėl to, kad jos atėjo į konsultaciją su vaikais, kurie nuolat reikalavo dėmesio sau.

Štai kaip akušerė įvertino moterų alkoholio vartojimą nėštumo metu:

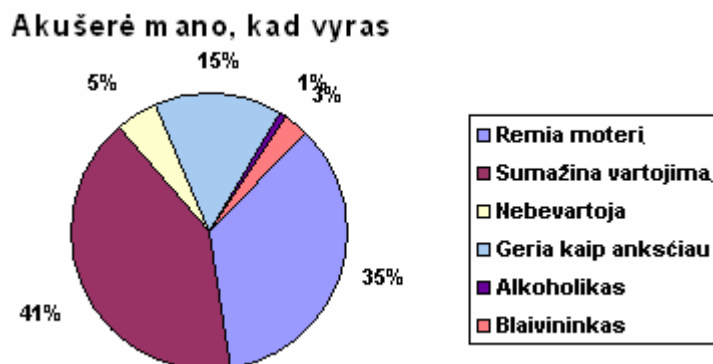

Diagrama 6. Akušerė mano, kad moteris... (N=108 moterys).

Akušerės manymu, 85% moterų nustoja vartoti alkoholį iš karto po nėštumo nustatymo testo, o 8% - po to, kai joms suteikiama papildoma informacija apie alkoholį. Trys procentai geria toliau, ir atsisako alkoholio vėlesniuose nėštumo etapuose. 4% moterų akušerė įvertino kaip blaivininkes.

Klausimai apie moterų ir vyrų alkoholio vartojimą buvo užduodami tam, kad būtų galima nustatyti, kokio teisingumo yra akušerės vertinimai. Palyginus atsakymus su pačių apklaustųjų pateiktais duomenimis, išaiškėjo, kad akušerių vertinimai buvo teisingi.

Štai kaip akušerė įvertino vyro alkoholio vartojimą žmonos nėštumo metu:

Diagrama 7. Akušerė mano, kad vyras... (N=98 vyrai).

Akušerė pastebėjo, kad keturi penktadaliai vyrų (81%) skatino savo žmonas nevartoti alkoholio nėštumo metu. Kartais tokiais sumetimais jie pradėdavo mažiau gerti patys arba iš viso atsisakydavo alkoholio. 15% vyrų nekeitė savo alkoholio vartojimo įpročių dėl žmonos nėštumo. Tarp vyrų vienas pripažintas tikru alkoholiku ir trys įvertinti kaip blaivininkai.

3.1.4 20-oji nėštumo savaitė

20-ąją nėštumo savaitę akušerė klausinėjo moterų, ar joms sunku atsisakyti alkoholio.

Tačiau neretai tokiu metu nepavykdavo rasti tinkamos progos užduoti šį klausimą. Todėl surinkta informacija nepilna. Akušerė užveddavo pokalbį šia tema tik tuomet, kai pasitaikydavo proga.

Neapklaustos liko trisdešimt trys moterys, o keturios atsakė, kad joms sunku atsisakyti alkoholio. Jos pateikė tokius atsakymus:
 -kartais sunku atsisakyti vyno;
 -apie gėrimą tik pagalvoju, tačiau šiek tiek norėtuši išgerti;
 -visai nustojau gerti.

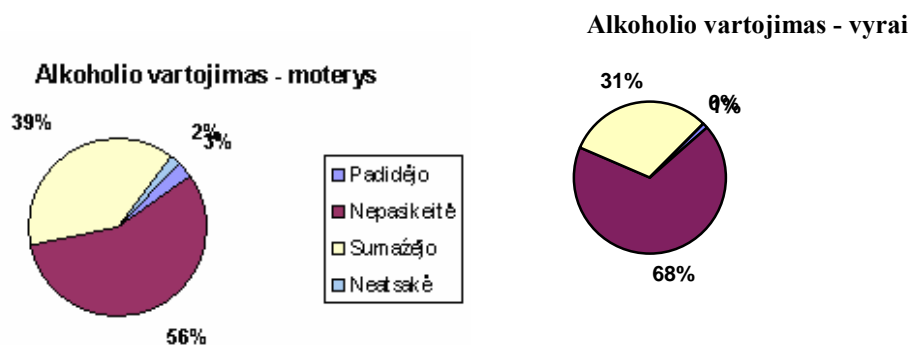
3.2. Apklaustos anketa

3.2.1 Alkoholio vartojimas

Klausimas: *Kaip pasikeitė jūsų alkoholio vartojimo įpročiai per paskutiniuosius metus (t.y. metai iki nėštumo)?*

Alkoholio vartojimo pokyčiai parodyti toliau pateikiamose diagramose.

Moteryų ir vyrų atsakymų variantai sutampa.

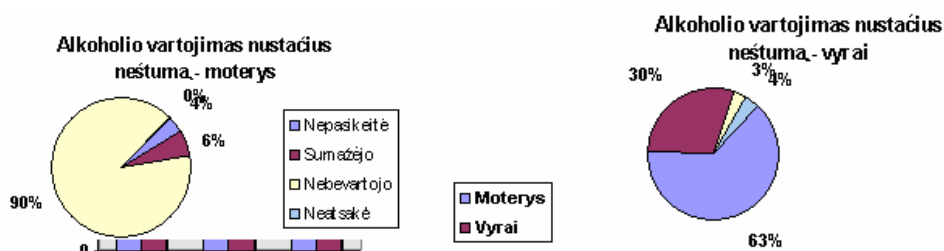

Diagrama 8. Alkoholio vartojimo pokyčiai paskutiniais metais prieš nėštumą (N=106 moterys ir 106 vyrai).

Beveik vienas trečdalis moterų (39%) ir vyrų (31%) sumažino alkoholio vartojimą. Jokių pokyčių nepastebėjo beveik pusė moterų (56%) ir du trečdaliai vyrų (68%).

Iš trijų moterų, pradėjusių vartoti daugiau alkoholio paskutiniais metais, dvi nustojo gerti po to, kai joms buvo nustatytas nėštumas, o viena sumažino alkoholio kiekį.

Klausimas: *Alkoholio vartojimas po nėštumo nustatymo testo.*

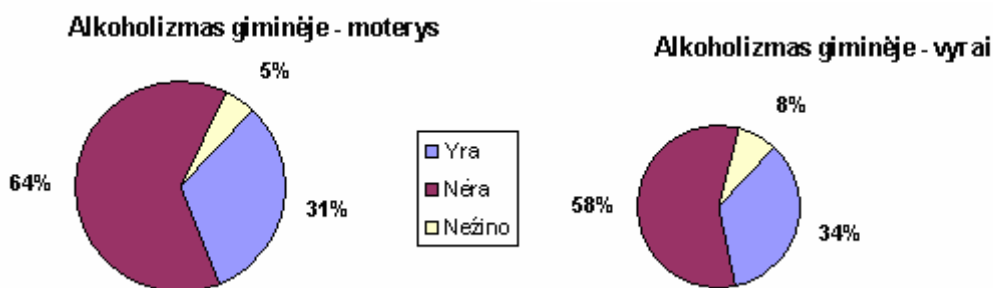
Diagrama 9. Alkoholio vartojimo pokyčiai po nėštumo nustatymo (N=108 moterys ir 102 vyrai).

90% moterų atsakė, kad jos nustojo gerti po to, kai joms buvo nustatytas nėštumas, 6% sumažino suvartojamo alkoholio kiekį, o 4% nekeitė savo įpročių. 3% vyrų atsakė nustoję gerti, o 30% sumažino alkoholio vartojimą; 63% nekeitė savo gėrimo įpročių.

Iš 4 moterų, nepakeitusių alkoholio vartojimo įpročių po to, kai joms buvo nustatytas nėštumas, viena buvo blaivininkė. Iš likusių trijų nei viena nevartojo alkoholio kiekvieną savaitę; viena jų kartais valgydama išgerdavo lengvo alaus, kita - alkoholį vartodavo 1-2 kartus per metus, o trečioji kartais išgerdavo 1-2 taures vyno ar didesnį kiekį alaus.

3.2.2 Alkoholizmas giminėje

Klausimas: *Ar jūsų giminėje yra sergančių alkoholizmu?* (Pora savarankiškai sprendė, kas jų atveju yra šeima ir kaip jie supranta alkoholizmą.)

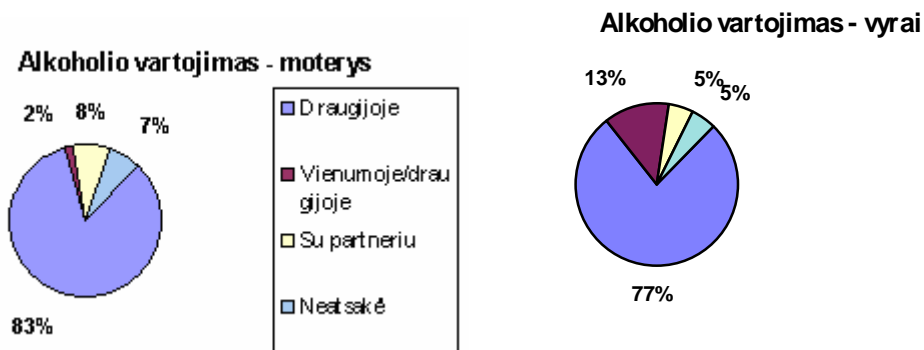

Diagrama 10. Alkoholizmas giminėje, moterys ir vyrai (N=108 moterys ir 106 vyrai).

Trečdalis moterų (31%) ir tiek pat vyrų (34%) atsakė, kad jų šeimose yra sergančių alkoholizmu. Pradėjus akušerei klausinėti, paaiškėjo, kad 28 žmonės turėjo alkoholikus tėvus, dauguma jų - vyrai (20 asmenų). 10% porų alkoholizmo turėjo ir moters, ir vyro giminėse.

3.2.3 Alkoholio vartojimas vienuoje ar draugijoje

Klausimas: *Su kuo jūs geriate?*

Diagrama 11. Alkoholio vartojimas vienuoje ar draugijoje (N=100 moterų ir 101 vyrų).

Dauguma moterų (83%) ir vyrų (77%) atsakė, kad jie vartojo alkoholio draugijoje su kitais. Du procentai moterų ir 13% vyrų atsakė, kad geria ir draugijoje, ir vienuoje.

Respondentų skaičius sumažėjo dviem asmenimis (8 moterys ir 5 vyrai), iš kurių 6 buvo abstinantai (4 moterys ir 2 vyrai). Likusieji 7 asmenys atsakė, kad jie nevartojo alkoholio kiekvieną savaitę.

3.2.4 Alkoholio vartojimas paskutiniaisiais metais

Klausimas: *Kiek jūs vartojote alkoholio paskutiniaisiais metais (iki nėštumo)?*

Alkoholio vartojimas

	Alus		Vynas		Stiprūs gėrimai	
	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai
<i>Dažnumas</i>						
1-2 kartai per savaitę	15	36	16	16	5	17
3-5 kartai per savaitę	3	15	1	1	0	0
>5 kartai per savaitę	2	7	0	0	0	0
<i>Kiekis</i>						
Po 1-2 talpas	53	53	58	47	49	49
Po 3-5 talpas	14	27	15	24	6	20
Po 6-10 talpų	2	10	0	1	2	7
<i>Kartais daugiau?</i>						
Taip	14	29	12	14	14	14
Ne	43	25	48	36	39	32

Lentelė 12. Alkoholio vartojimas, dažnis ir kiekiai. (Talpos reiškia alus skardinės arba vyno taurės ar stipresnių gėrimų taurelės.)

Atsakydamos į klausimą apie alkoholio vartojimą paskutiniaisiais metais, poros nurodė, kiek alaus, vyno ar stipresnių gėrimų jos suvartodavo per savaitę. Vyrai atsakė, kad jie dažniau gėrė alų, beje, didesniais kiekiais negu moterys. Vynas vartojamas tokiu pačiu dažnumu, tačiau vyrai išgerdavo vyno daugiau negu moterys. Stipraus alkoholio vartojimo įpročiai panašūs, nors vyrai jo išgerdavo dažniau ir daugiau.

Dvi moterys, kurios nurodė, kad gėrė alų dažniau kaip penkis kartus per savaitę, paaiškino, jog tai buvo nestiprus alus. Keturi iš septynių vyrų, atsakiusių, kad gėrė alų dažniau kaip penkis kartus per savaitę, taip pat turėjo galvoje nestiprų alų.

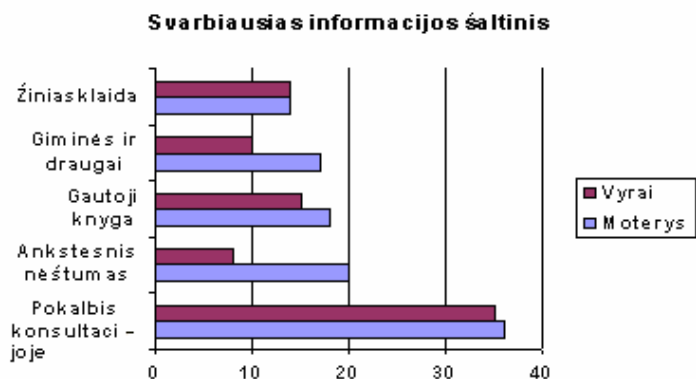
Sunku daryti išvadas pagal šiuos atsakymus, kadangi daugelis neteisingai suprato klausimą. Būsimi tėvai nevalgė prisipažinti, kad jie vartoja alkoholį, tačiau jie sunkiai galėjo nurodyti, kiek kartų per savaitę. Todėl į klausimą apie alkoholį kiekį pateikta kur kas daugiau atsakymų negu į klausimą apie gėrimo dažnumą. Šie klausimai turėjo pateikti pradinių duomenų tolesniam pokalbiui su tėvais apie alkoholio vartojimą.

3.3 2 anketa: Įvertinimas

Anketą pildė 32-ą nėštumo savaitę konsultacijoje apsilankę tėvai.

3.3.1 Informacija apie alkoholį ir neštumą.

Klausimas: *Koks buvo jūsų pagrindinis informacijos šaltinis?*

Diagrama 13. Pagrindinis informacijos šaltinis (N=98 moterys ir 89 vyrai; neatsakė 5 moterys ir 9 vyrai).

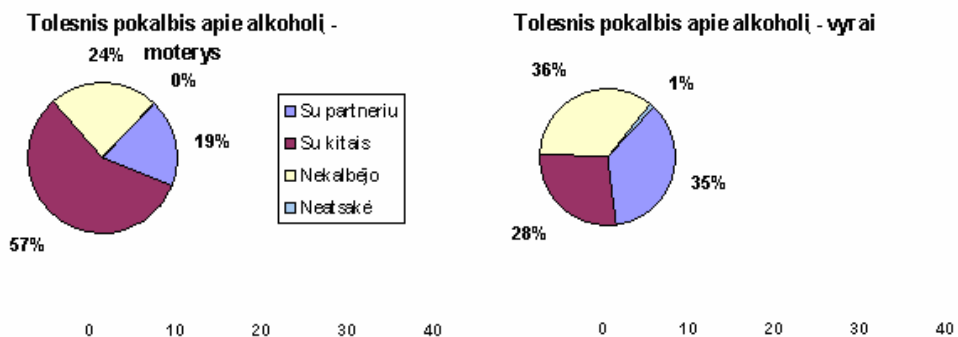
Į klausimą apie informacijos šaltinius tiek moterys, tiek vyrai pateikė schemeje išvardintus atsakymus, kurių 1=svarbiausias. Schemeje pateikti tik svarbiausi informacijos šaltiniai.

38% moterų ir 39% vyrų atsakė, kad svarbiausias informacijos šaltinis buvo pokalbis moterų konsultacijoje. Nors 20% moterų manė, kad svarbesnis buvo pokalbis ankstesnio neštumo metu, tokią nuomonę išsakė tik 9% vyrų.

Vienoda dalis vyrų ir moterų (18%) atsakė, kad svarbiausią informaciją jie gavo iš knygos. 10% moterų ir 19% vyrų reikalingiausias žinias gavo iš giminių ar draugų, o 14% - iš žiniasklaidos.

3.3.2 Pokalbis apie alkoholį

Klausimas: *Ar dar su kuo nors kalbėjote apie alkoholį?*

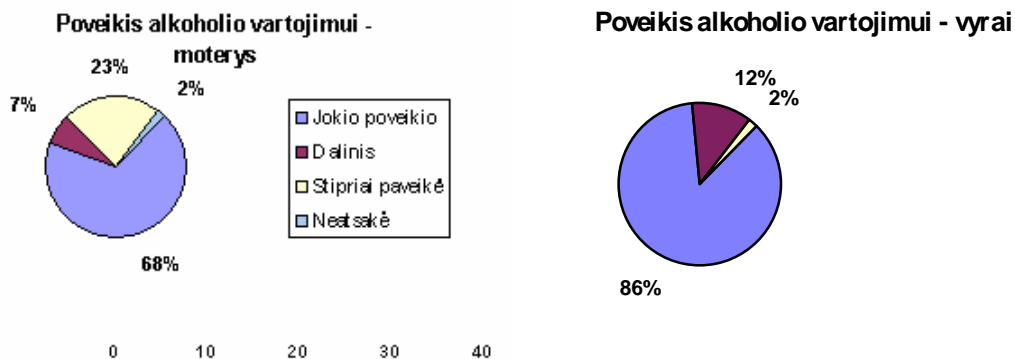

Diagrama 14. Pokalbis apie alkoholį (N=103 moterys ir 97 vyrai).

Tarp moterų apie pokalbį alkoholio tema su kitais žmonėmis kalbėjo pusė (57%) apklaustųjų, o tarp vyrų ketvirtadalis - 28 procentai. 24% moterų ir 36% vyrų su niekuo apie šį pokalbį

nediskutavo. Įdomu, kad daugiau vyrų (35%) negu moterų (19%) atsakė, kad jie aptarė pokalbį su savo partneriu.

Klausimas: *Ar turėjo pokalbis apie alkoholį įtakos jūsų alkoholio vartojimui?*

Diagrama 15. Informacijos poveikis alkoholio vartojimui (N=101 moteris ir 98 vyrai).

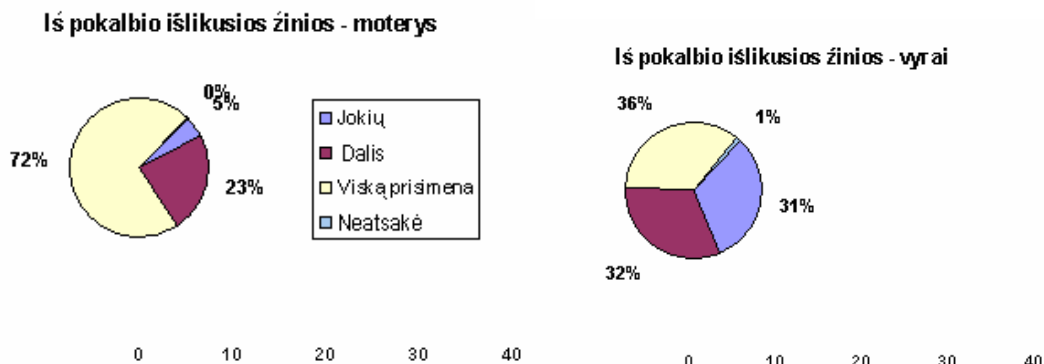
Mažiau kaip ketvirtadalis moterų (23%) prisipažino, kad gauta informacija jas labai stipriai paveikė, o iš vyrų tokią atsakymą pateikė tik 2%. Iš viso beveik trečdaliui moterų informacija turėjo kokios nors įtakos, tačiau tarp vyrų tokių buvo tik 14%.

Tie, kuriems informacija turėjo įtakos, visi vartojo alkoholį.

Klausimas: *Ar suteikta informacija pakeitė jūsų požiūrį į alkoholį apskritai, ne tik dėl nėštumo?* (N=103 moterys ir 98 vyrai).

Dauguma moterų (70%) ir vyrų (79%) atsakė, kad naujos žinios paveikė jų požiūrį į alkoholį. 9% moterų ir 6% vyrų dėl to labai stipriai pakeitė savo požiūrį. Iš šių devynių moterų viena buvo abstinentė, o iš vyrų - visi vartojo alkoholį.

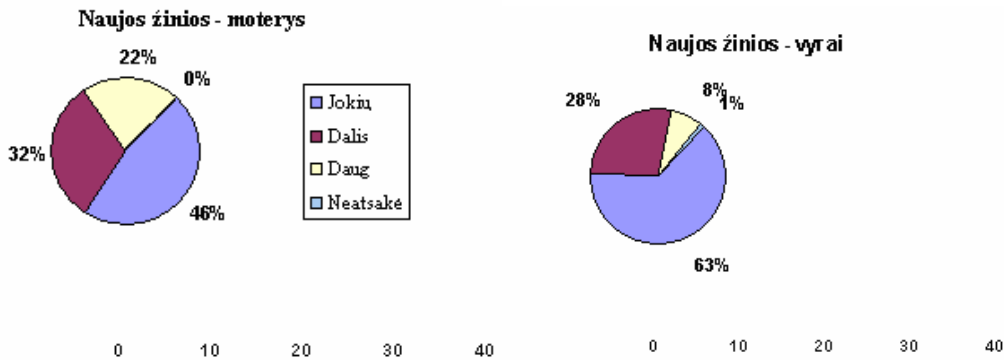
Klausimas: *Ką jūs prisimenate iš nėštumo pradžioje vykusio akušerės pokalbio apie alkoholį?*

Diagrama 16. Išlikusios žinios iš pokalbio apie alkoholį (N=103 moterys ir 97 vyrai).

Beveik trys ketvirtadaliai (72%) moterų ir trečdalis (36%) vyrų prisiminė visą akušerės pokalbį, o 5% moterų ir trečdalis (31%) vyrų neprisiminė beveik nieko.

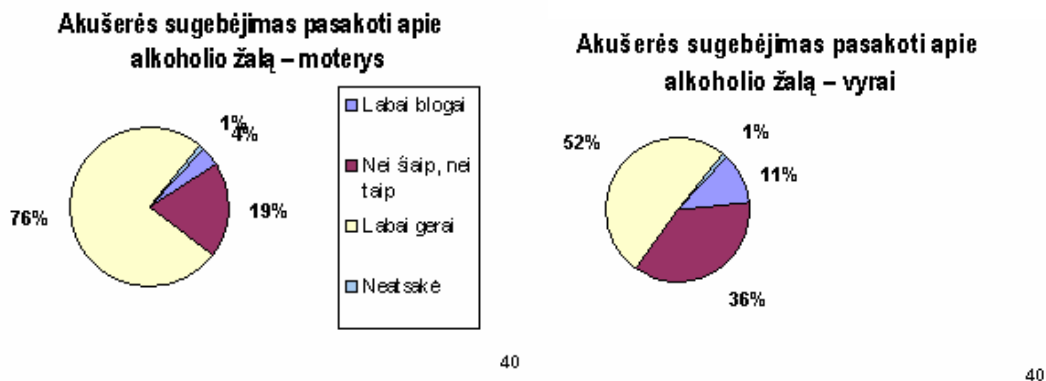
Klausimas: *Ar pokalbis suteikė naujų žinių?*

Diagrama 17. Igytos naujos žinios (N=103 moterys ir 97 vyrai).

Maždaug penktadalis (22%) moterų gavo daug naujų žinių, o iš vyrų taip atsakė tik 8 procentai. Beveik pusė moterų (46%) manė, kad jos nesužinojo nieko nauja. Tarp vyrų tokių buvo 63%. Beveik pusė moterų ir trečdalis vyrų per pokalbį įgijo kažkiek naujų žinių.

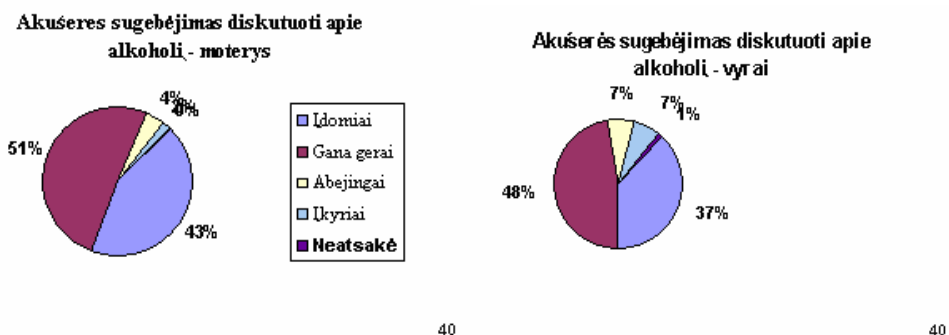
Klausimas: *Ką jūs manote apie akušerės sugebėjimą kalbėti apie alkoholį?*

Diagrama 18. Akušerės pateiktų žinių apie alkoholį įvertinimas (N=102 moterys ir 97 vyrai).

Trys ketvirtadaliai (76%) moterų ir pusė (52%) vyrų akušerės darbą įvertino labai gerai. Tik 4% moterų ir 11% vyrų atsakė, kad akušerės darbo būdas labai blogas. Į šį klausimą būsimi tėvai galėjo pateikti ir alternatyvių atsakymų: įdomu, visai neblogai, abejingai, pamokančiai.

Klausimas: *Ką jūs manote apie akušerės sugebėjimą diskutuoti apie alkoholį?*

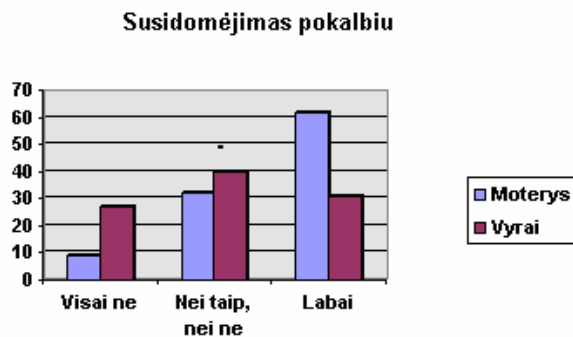

Diagrama 19. Akušerės pokalbio apie alkoholį įvertinimas (N=103 moterys ir 97 vyrai).

43% moterų ir 37% vyrų atsakė, kad pokalbis buvo įdomus. Keletas moterų (2%) ir kiek daugiau vyrų (7%) manė, kad akušerė elgėsi pamokančiai. Iš devynių būsimų tėvų, atsakiusių kad akušerė kalbėjo pamokančiai, septyni atsakydami į ankstesnį klausimą blogai įvertino akušerės kalbą apie alkoholį.

Tėvai galėjo pateikti savo komentarus. Teigiamai atsiliepdami apie studiją tėvai sakė, kad per pokalbį jie įgijo svarbios informacijos ir naujų žinių, kurie buvo pateikti dalykiškais metodais. Neigiami atsiliepimai susiję su įtarinėjimais bei akivaizdžiu nesidomėjimu ir abejingumu tiek turiniui, tiek darbo formoms.

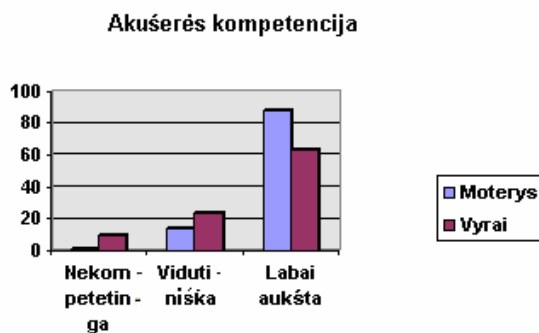
Klausimas: *Ar jus sudomino pokalbis?*

Diagrama 20. Pokalbio įvertinimas (N=102 moterys ir 97 vyrai; neatsakė 1 moteris ir 1 vyras).

Daugiau kaip pusė (59%) moterų ir ketvirtadalis (27%) vyrų manė, kad pokalbis buvo labai įdomus. Maždaug ketvirtadalis vyrų (27%) ir dešimtadalis (9%) moterų visiškai susidomėjo pokalbiu.

Klausimas: *Ar akušerei užteko profesionalumo/ar ji išmanė savo darbą?*

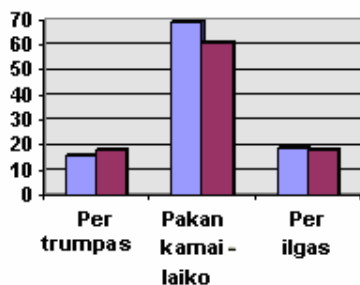

Diagrama 21. Akušerės kompetencija (N=102 moterys ir 97 vyrai; neatsakė 1 moteris ir 1 vyras).

95% moterų ir 65% vyrų atsakė, kad akušerė labai gerai atliko savo darbą. 1% moterų ir 10% vyrų manė, kad pokalbio apie alkoholį metu akušerė nepasirodė kaip gera profesionalė.

Klausimas: *Ar daug apsilankymo konsultacijoje laiko užėmė pokalbis?*

Pokalbio trukmė

Diagrama 22. Pokalbio trukmė lyginant ją su viso apsilankymo trukme (N=103 moterys ir 97 vyrai; neatsakė 1 vyras).

Moterys ir vyrai beveik vienodai vertino pokalbio trukmę. Tiek moterys (15%), tiek vyrai (19%) atsakė, kad pokalbiui skirta *per mažai* laiko. Toks pat apklaustųjų skaičius (19%) nurodė, kad pokalbis truko *ilgiau* negu reikėjo. Daugumai būsimų tėvų pokalbio trukmė buvo priimtina.

Klausimas: *Ar jūs ko nors pasigedote per pokalbį?*
(N=102 moterys ir 95 vyrai).

Į šį klausimą pateikti du atsakymų variantai: „Taip“ ir „Ne“. Be to, palikta vietos įrašyti savo komentarus. Tik trys moterys ir trys vyrai kai ko pasigedo.

Tie tėvai, kuriems pokalbis nepasirodė išsamus, pateikė tokias pastabas:

- trūko diskusijos apie alkoholio vartojimą ir alkoholių buityje (vyras);
- per mažai medicininės informacijos;
- šiek tiek atsargiau reikėjo kalbėti apie pavojus, kad tie vargšai, kurie kartais išgerdavo silpno alaus, nepradėtų nerimauti dėl išsigimusio ar pažeisto kūdikio. Galbūt aš klystu, bet man atrodo, kad silpnas alus negali pakenkti vaisiui (moteris).

Dar pateikta tokių pastabų:

- nepaisant pavojų, pernelyg dramatinizuojama (moteris);
- tai mano atsakomybė (moteris);
- klausimus reikia pateikti tiems, kurie turi problemų dėl alkoholio (vyras);
- informatyvi medžiaga, nieko netrūko (vyras).

4 DISKUSIJA IR APIBENDRINIMAS

Projekto tikslas - paruošti konsultacijose dirbančioms akušerėms metodiką, pagal kurią jos galėtų pakalbėti su būsimais tėvais apie alkoholių ir nėštumą. Pokalbis turi būti grindžiamas tėvų turimomis žiniomis ir aktyviu dalyvavimu diskusijoje. Mes norėjome paruošti tokią metodiką, kuri tiktų visiems būsimiems tėvams - tiek moterims, tiek vyrams. Taip darėme todėl, kad vyro požiūris į alkoholių, nėštumą ir tėvystę turi labai didelę įtaką moters savijautai nėštumo metu. Be to, svarbu kuo anksčiau įtraukti būsimą tėvelį į pasiruošimą kūdikio gimimui.

Imtis šio darbo paskatino dvi priežastys: moterų konsultacijose dirbančios akušerės ėmė pasigesti struktūrinio pokalbio modelio; kita vertus, vis dažniau užfiksuojama, kad besilaukiančios moterys vartoja alkoholių („Piktnaudžiavimas svaigalais ir tėvystė“, 1993). Dviejuose neseniai

paskelbtuose tyrimuose buvo siūloma kuo greičiau pradėti kurti metodiką darbui su nėščiosiomis ir alkoholio vartojimu (SOU 1997:8, SOU 1997:161).

Akušerių darbas - tai visuomenės profilaktinio auklėjimo dalis, leidžianti pagilinti žinias ir neleisti joms nugrimzti į užmarštį. Kadangi akušerės susitinka su visomis nėščiosiomis, jos turi unikalią galimybę imtis šios visuomeninės užduoties. Pokalbis su visomis moterimis apsaugo nuo vieno asmens išskyrimo, o, be to, akušerė priverčia susimąstyti įvairių įpročių turinčius žmones, kurių pažiūros į alkoholį gali gerokai skirtis.

Informacija apie alkoholį turi būti pateikiama kuo anksčiau, nes, kaip parodė apklausa, maždaug pusė moterų atsakė, kad jos vartojo alkoholį nėštumo pradžioje. Pokalbis su akušere apie alkoholį tuo metu, kai moteriai pranešama, jog ji laukiasi, turėjo ne tik informuoti apie galimus pavojus, bet ir nuraminti tas nėščiąsias, kurias kamavo kaltės jausmas dėl to, kad jos gėrė pirmosiomis nėštumo savaitėmis. Pasitikėjimas tarp akušerės ir būsimų tėvų gali atsirasti tik po ilgesnio bendravimo laiko, ir vieno pokalbio tikrai negana. Apklausoje dalyvavusiems tėvams buvo siūlomi du užregistravimo pokalbiai su kelių savaitžių pertrauka. Tai leido pagilinti kalbą apie alkoholį ir apie kitus psichosocialinio pobūdžio dalykus (Ryden Wickberg, 1996). Kita priežastis, dėl kurios vertėjo daugiau laiko skirti užregistravimo pokalbiui yra susijusi su tuo, kad kalba su dviem asmenimis trunka ilgiau negu su vienu. O būsimi tėveliai pasirenkę aktyviai dalyvauti apklausoje, nes tik trys iš jų atsisakė moterų konsultacijoje vykusio užregistravimo pokalbio.

Darbas parodė, kad konsultacijoje surengtas pokalbis būsimiems tėvams tapo svarbiausiu informacijos šaltiniu. Šią išvadą galima lyginti su projektu, skirtu tėvams alkoholikams (Johansson-Mägi, 1985), kurio dalyviai pagrindiniu informacijos šaltiniu išrinko žiniasklaidą. 9-ajame dešimtmetyje spauda dažnai rašė nėštumo ir alkoholio tema, o šiandien susidomėjimo kur kas mažiau. O kadangi būsimi tėvai moterų konsultacijas išskyrė kaip svarbiausią informacijos šaltinį, pokalbius būtina organizuoti pastoviai, ir į šią veiklą reikia įtraukti visus kūdikio besilaukiančius tėvus.

Ankstesnių metų patyrimas parodė, kad akušerės vaidmuo profilaktiniame darbe turėtų būti šviečiamasis, bet ne piktnaudžiavimo paieškos („detektyvinis“). Piktnaudžiaujančių moterų turi ieškoti socialinį darbą atliekantys žmonės. Akušerei gali tekti pasitarti su specialistais, jeigu ji aptinka nerimą keliantį atvejį. Pastojusios moterys dažniausiai kreipiasi į savo apylinkės moterų konsultaciją, todėl akušerės turi būti itin dėmesingos. Jų darbas gali būti koordinuojamas su alkoholikų globos centrais, priežiūros įstaigomis ir socialine tarnyba.

Apibendrinant galima konstatuoti, kad dauguma apklausos dalyvių liko patenkinti informacija apie nėštumą ir alkoholį, kaip ją pateikė akušerės, t.y. pokalbio, grindžiamo tėvų turimomis žiniomis, pagrindu. Akušerės įvertintos kaip gerai išmanančios savo darbą, pokalbiai buvo įdomūs, pakankamai ilgi ir nenuobodūs. Be to, dauguma apklaustųjų, gerai prisiminė pokalbių turinį net ir nėštumo pabaigoje. Pusė moterų ir trečdalis vyrų atsakė, kad jie įgijo naujų žinių.

Dauguma moterų, devynios iš dešimties, visiškai atsisakė alkoholio po to, kai joms nustatytas nėštumas. Šį sprendimą sutvirtino ir pokalbis apie alkoholio žalą, nes trečdalis moterų atsakė, kad pokalbis turėjo įtakos jų vartojimo įpročiams. Ketvirtadalis moterų prisipažino, kad pokalbis labai stipriai paveikė jų požiūrį. Visos jos vartojo alkoholį prieš metus iki pastojimo. Tačiau mes nežinome, kaip kito jų vartojimo įpročiai nėštumo metu. Faktas, kad net 52% moterų gėrė alkoholį nėštumo pradžioje, patvirtina, jog labai svarbu kuo anksčiau informuoti būsimas mamas apie alkoholio įtaką vaisiui. Tačiau taip pat būtina nuraminti moteris, nerimaujančias dėl didelio ar mažo alkoholio vartojimo pasekmių.

Pokalbis moterų konsultacijoje tapo svarbiausiu informacijos šaltiniu tiek moterims, tiek vyrams. Trys ketvirtadaliai moterų ir kiek mažiau vyrų atsakė, kad žodžiu ir raštu konsultacijoje suteikta informacija šio ar ankstesnio nėštumo metu tapo svarbiausiu informacijos šaltiniu apie alkoholio poveikį nėščiajai ir vaisiui.

Netikėtai daug žmonių - penktadalis vyrų ir 7% moterų - atsakė, kad jų tėvai turėjo problemų dėl alkoholio. Šie asmenys turėjo galimybę plačiau pakalbėti su akušere apie savo lūkesčius ir išgyvenimus, kuriuos sukelia artėjanti tėvystė. Tema įgijo socialinį aspektą, o vaikų gimimas aptartas kartu problemų šviesoje.

Rezultatai parodė, kad pokalbis moterų konsultacijoje sukėlė „vandens ratilų“ efektą. Pusė moterų ir ketvirtadalis vyrų šiais klausimais kalbėjo ne tik su savo partneriais, bet ir su kitais žmonėmis. Tokiu būdu jie prisidėjo prie žinių išlikimo visuomenėje.

Tyrimą finansavo Visuomenės sveikatos institutas, Mokslo ir švietimo departamentas bei Bohus landstingas.

Šaltiniai

Allebäck P & Nyberg K. Alkohol och narkotika under graviditet: Vilka är riskerna för barnet? SoS-rapport 3;1993.

Danielsson E.; Gunnarsson B & Marklund B. Hur mår den gravida kvinnan? Projekt Lövgärdet, rapport 14. Göteborgs sjukvård. Göteborg, 1996.

Det är här det börjar... konferens om drogmissbruk och föräldraskap som Allmänna Barnhuset och Socialstyrelsen anordnade på Sättra Bruk, Socialstyrelsen 1993;3.

Drogmissbruk och föräldraskap. Socialstyrelsen följer upp och utvärderar, 1993:6.

Graviditet och alkohol. Folkhälsainstitutet och Socialstyrelsen, ISBN nr 91-88564-22-3.

Harland L. Hur gör man? Familjesociala mottagningen, Huddinge sjukhus, 1996.

Hälsovård före, under och efter graviditet. Socialstyrelsen, SoS-rapport; 1996:7. (Mödrahälsovårdsutredningen).

Johansson B & Mägi A. Projektet "Föräldrar och alkohol" i södra Älvsborgs län. Socialmedicinsk tidskrift 1985;5:236-244.

Jones KL.& Smith DW. Recognition of the fetal alcohol syndrome in early infancy. Lancet 1973;ii:999-1001.

Larsson G. The Amphetamine Addicted Mother and Her Child. Acta Paediatrica Scandinavica. 1980; Suppl 278. Almqvist Wiksell, Stockholm.

Larsson G. Missbruk under graviditet. Ett sätt att nå blivande föräldrar med beroendeproblem. LIC förlag; 1982.

Nationell handlingsplan för alkohol- och drogförebyggande insatser. Folkhälsainstitutet ISBN 91-88564-71-1, 1995.

Olegård R.; Sabel KG.; Aronsson M.; Sandin B.; Johansson PR.; Carlsson C. et al. Effects on the child of alcohol abuse during pregnancy: retrospective and prospective studies. Acta Paediatr Scand 1979; (suppl) 275:112-121.

Resurser för gravida missbrukare i Göteborg med omnejd. Göteborg, Folkhälsosekreteriatet 1997.

Rydén B. & Wickberg B. Psykologiska insatser under graviditet och post partumtid - en metod för Mödrahälsovården. Bohuslandstinget och Folkhälsosekreteriatet i Göteborg. Folkhälsosekreteriatets skriftserie ISSN 1400-2299; 1997:1.

Röster om barns och ungdomars hälsa, SOU 1997:8

Strömblad K. & Aronsson M. Livets viktigaste nio månader - Alkohol och graviditet. Utbildningspärm inkl. video. Folkhälsosekreteriatet i Göteborg, 1996.

Stöd i föräldraskapet, SOU 1997:161

Kodas..... Lytis.....

Apklauso anketa:

1. Ar pasikeitė jūsų alkoholio vartojimo įpročiai per paskutiniuosius metus?

Vartoju daugiau

Vartoju mažiau

Nepasikeitė

2. Ar serga kas nors jūsų giminėje alkoholizmu?

Taip

Ne

Nežinau

3. Su kuo jūs geriate alkoholinius gėrimus?

Su draugais (pažįstamais)

Su savo sutuoktiniu (partneriu)

Viena(s)

Kita

Alkoholio vartojimas paskutiniaisiais metais

4. Alus:

Kiek kartų per savaitę? .....

Kiek bokalų (butelių, skardinių) vienu kartu? .....

Ar pasitaiko, kad kartais išgeriate daugiau? .....

5. Vynas:

Kiek kartų per savaitę? .....

Kiek taurių vienu kartu? .....

Ar pasitaiko, kad kartais išgeriate daugiau? .....

6. Stiprūs gėrimai:

Kiek kartų per savaitę? .....

Kiek taurelių vienu kartu? .....

Ar pasitaiko, kad kartais išgeriate daugiau? .....

7. Alkoholio vartojimas po nėštumo patvirtinimo:

Nepasikeitė

Sumažėjo

Visiškai negeriu

Kodas.....	Vyro amžius	Moters amžius	
Šeimyninė padėtis: susituokę (sugyventiniai)		Vieniša motina	
Vaikų skaičius: Vyro	Moters		
Vyro išsilavinimas: Pradinė mokykla	Vidurinė mokykla (gimnazija)	Aukštoji mokykla	
Moters išsilavinimas: Pradinė mokykla	Vidurinė mokykla (gimnazija)	Aukštoji mokykla	

Pranešta apie nėštumą: telefonu konsultacijoje Ar gavo knygą: Taip Ne
 Komentarai:

.....
 .....
 .....

Akušerės nuomonė apie pokalbio eigą:

Moteris:

1. Kalbėjo sąžiningai
2. Gerai sekėsi kalbėti
3. Nesidomėjo, sunku kalbėti
4. Neigė, pyko

Vyras:

1. Kalbėjo sąžiningai
2. Gerai sekėsi kalbėti
3. Nesidomėjo, sunku kalbėti
4. Neigė, pyko

Komentarai:

.....
 .....
 .....

Moteris:

1. Nustoję gerti alkoholį po nėštumo testo.
2. Nustoję gerti suteikus informaciją .
3. Paaikina, kodėl ir toliau geria, tačiau vėliau ketina nustoti gerti.

Vyras:

1. Remia moterį, nusprendusią negerti.
2. Nustoję gerti suteikus informaciją.
3. Mažina alkoholio suvartojimą.
4. Norint pakeisti elgesį, reikia panagrinėti tėvų vaidmenį.

5. Alkoholikė. Priklauso nuo alkoholio. 5. Alkoholikas. Priklauso nuo alkoholio.

6. Pats kreipiasi į alkoholikų rėmimo centrą, nes nori pakeisti savo gyvenimo būdą.

Komentarai:

.....
 .....

.....
.....
Pranešimas apie nėštumą:

Ar žinote ką nors apie alkoholio ir nėštumo nesuderinamumą?

.....
.....
.....

Užregistravimas:

Ar perskaitėte knygą? .....

Kas labiausiai sudomino knygoje?

.....
.....
.....

Ar vartojote alkoholį nėštumo pradžioje? .....

Kaip jūsų organizmas toleruoja alkoholį?

.....
.....

Ar jus tenkina jūsų alkoholio vartojimo įpročiai? .....

Ar bandėte vartoti kitų narkotikų? .....

Koks buvo jūsų santykis su alkoholiu ankstesnių nėštumų ir kūdikio žindymo metu?

.....
.....

20-oji nėštumo savaitė:

Ar jums sunku atsisakyti alkoholio nėštumo metu?

.....
Kuo jį pakeičiate?
.....
.....

